

תקונא תלתין ותלת

<p>בראשית דא פקודא קדמאה דאתרמיז בל"ב שבילין! דאינון ל"ב אלהים דעובדא דבראשית כ"ב אתוון ועשר אמירן דאתכלילן בהו תקונא קדמאה יראה ועלה אתמר ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא י) דאית דחילו ואית דחילו [עז ע"א] יראת ה' דא שכנתא מלכות קדישא יראה רעה דא רצועה לאלקאה לחייביא² ומאי ניהו סם המות דסמא"ל נוקבא דיליה:</p>	<p>בראשית, זו מצוה ראשונה שנרמזה בשלשים ושנים שבילים, שהם שלשים ושנים אלהים של מעשה בראשית. עשרים ושנים אותיות ועשר אמירות, שנכללו בהם התקון הראשון, יראה. ועליה נאמר "ראשית חכמה יראת יהוה", שיש יראה ויש יראה. יראת יהוה זו השכינה, המלכות הקדושה. יראה רעה, זו רצועה להלקות את הרשעים. ומי הוא, סם המות של סמא"ל, הנקבה שלו.</p>
--	---

בראשית דא כו' - ר"ל, שתיקון שלפני זה הוא במאמר הראשון, וכאן הוא שביל הראשון, שהוא אלהים, והוא היראה, דהוא תרעא קדמאה דכולא, כמ"ש בפרשת בראשית (&), ובשבילה נבראו שמים וארץ, וז"ש **את כו' : ועשר אמירן - ר"ל**, עשר אלהים דעשר אמירן³, ואינהו ע"ס בלימה וכ"ב יסוד וכמ"ש בס"י (פ"א מ"ב)⁴, ואמירן עצמן הן הנשמה וטעמים כמ"ש ש"ש⁵: **דאית דחילו כו' - ר"ל**, ז"ש יראת ה', נוק' קדישא, דאית נוק' דס"א כמו שמפרש והולך:

<p>יראת ה' איהי אנרא למאן דנטיר פקודין דלא תעשה יראה רעה איהי רצועה לאלקאה למאן דאעבר עלייהו:</p>	<p>יראת יהוה, היא שכר למי ששומר מצוות לא תעשה, יראה רעה היא רצועה להלקות את מי שעובר עליהן.</p>
---	---

יראה רעה כו' - ר"ל, ז"ש (&) והארץ היתה כו'⁶:

<p>קם רבי שמעון ואמר אלעזר ברי אית מאן דדחיל לקודשא בריך הוא בגין דיהון בנוי ויסגני עותריה בהאי עלמא ואי חסר מהאי לא דחיל ליה האי לא שוי ליה יראת ה' לעקרא אבל מאן דדחיל לקודשא בריך הוא בין בטיבו בין בעאקו הא דא שוי יראת ה' ביה לעקרא דתלת דרגין אינון דיראה אית יראה בין בטיבו בין בעאקו ואית יראה דדחיל לקודשא בריך הוא בטיבו ולא בעאקו ואית יראה דלא שוי לה עליה לעקרא בין לטיבו בין לעאקו:</p>	<p>קם רבי שמעון ואמר, אלעזר בני, יש מי שירא מהקדוש ברוך הוא כדי שיחיו בניו, וירבה עושרו בעולם הזה. ואם חסר מזה, אינו ירא ממנו, זה לא שם לו את יראת יהוה לעיקר. אבל מי שירא את הקדוש ברוך הוא בין בטוב בין בצרה, הרי זה שם את יראת יהוה בו לעיקר, ששלש דרגות הן של יראה: יש יראה בין בטוב בין בצרה, ויש יראה שירא את הקדוש ברוך הוא בטוב ולא בצרה, ויש יראה שלא שם אותה עליו לעיקר בין לטוב בין לצרה.</p>
---	--

קם כו' דתלת דרגין כו' צדיק גמור כו' - ר"ל, ז"ש שמים וארץ. ארץ זו יראה בינוני, והן נק' עם הארץ. ועוד יש של הרשע, והארץ היתה כו', לפי שהיא עץ הדעת טוב ורע (וכן הוא בטבעם, דשמים נותנים טלם בלא מעשה אדם, כמעשה הצדיק, וארץ אינה נותנת אלא בזריעה ועבודה כמו הבינוני, ועוד יש ארץ רעה כמו מדבר, והארץ היתה תהו כו'). ויש יראת שמים זו של צדיק גמור,

¹ עי' ס"י (פ"א מ"א) בשלשים ושנים נתיבות פליאות חכמה חקק י"ה יהוה צבאות אלהי ישראל אלהים חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחנון רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש הוא, וברא את עולמו בשלשה ספרים בספר וספר וספור.

² עי' מלואים אות (א).

³ עי' דברי רבינו לעיל יד ע"ב: **מעשר אמירן - הן ע"ס שכלולין בחכמה שהיא יו"ד.**

⁴ ז"ל: עשר ספירות בלי מה, ועשרים ושנים אותיות יסוד.

⁵ אופן ב': וע"ס הן הפנימיות עשר אתוון דשמא מפרש, שקיו דאילנא מלגו. וכ"ב אותיות הן ע"ס שנק' עשר תיקונין, וכ"ז בע"ס של ז"א.

⁶ עי' זהר ח"א יא ע"ב הוב"ד במלואים אות (ב).

ו"ש (אבות &) אנטיגנוס אל תהיו כו' ויהא מורא שמים עליכם, ור"ל ג"כ. ז"ש ב' ראשית, שהן ב' יראות ברא, שמים וארץ, והארץ כו':

<p>צדיק גמור שוי לה עליה לעקרא בין לטיבו בין לדינא בינוני שוי ליה עליה לטיבו ולא לדינא רשע גמור לא שוי ליה עקרא לא בטיבו ולא בדינא:</p>

והוא הממלא הכל, והכל בוי): *בין י"ה - צ"ל בין י"ה. ר"ל שבינה נק' בינה על שמו, בן י"ה, והוא הדעת דנטיל תלת נהורין, בן וי"ה, וכמ"ש בא"ז (רצב ע"ב)⁹, ואינון תרין ואינון תלת¹⁰: *דא כתיבת - צ"ל דא פקודא קדמאה, ור"ל דא היא אלהים דפקודא קדמאה, יראת ה', שהיא אלהים, דכלילא מהויה וזהו יראת ה':

<p>ורזא דמלה ה"א אלהי"ם דא¹¹ מליאה בהפוך אתוון ודא ה' זעירא דאיהי מליא מתלת אתוון ואתעבידת היו"ה¹² לעילא איהי היו"ה¹³ ובה מתחילין אתוון דאורייתא היו ולבתר ט"י ואנה אשתכח ה' בתראה אלא ד' הות למהוי ה' אלא מאן גרם דפרח מינה ו' דאיהו ירך דילה אלא¹⁴ נתנני שוממה כל היום דוה (איכה א יג) דא הוד דאיהו ירך דילה דאתחזרת איהו דוה באלף חמשאה בנין דפרח מניה ירך דעליה אתמר (בראשית לב כה) ותקע כף ירך יעקב אשתמודע דמימינא קא מתחלת לממני את ד' עד נצח והוד איהו ירך שלימו דילה ודא איהו דאתיהיב למשה הדא הוא דאתמר¹⁵ ונתן הוד למשה:</p>	<p>וסוד הדבר ה' אלהי"ם זה מליא"ה בהפוך אותיות, וזו ה' זעירה שהיא מלאה משלש אותיות, ונעשית היו"ה למעלה, הוא היו"ה, ובה מתחילים אותיות התורה, ה"ו ואחר כך ט"י, ואנה נמצאת ה' אחרונה, אלא ד' היתה להיות ה'. אלא מי גרם שפרח ממנה ו', שהוא הירך שלה. אלא "נתנני שוממה כל היום דוה", זהו הוד, שהוא הירך שלה, שהוא חזר דוה באלף החמישי, משום שפרח ממנה ירך, שעליו נאמר "ותקע כף ירך יעקב". נודע שמימין מתחילה למנות האות ד' עד נצח, והוד הוא ירך, השלמות שלה, וזהו שניתן למשה, זהו שנאמר "ונתן הוד למשה".</p>
---	---

*ורזא דמלה הא כו' - משובש מאד וכצ"ל, ה' דא ה' אתוון דאלהים ורזא דמלה אלהים מליאה בהפוך אתוון ודא ה' זעירא דאיהי כו'. ר"ל שגם ה' בתראה מרומז באלהים וכמ"ש ל בריש תיקון ל"ח (&): *ואתעבידת היו"ה לעילא איהי ההו"י - כצ"ל, ור"ל (דסדר של היו"ה כאן ה' בימינא ואח"כ י' בשמאלא ואח"כ ו' מלא מתרווייהו ואח"כ ה' בתראה), דאיהי אתמליא מתלת נהורין שהן ימינא ואמצעיתא ושמאלא, תרין נהורין דאורי"א ודעמודא דאמצעיתא באמצע, והיא מקבלת מכולם באחרונה, ויש שהיא בראשונה לפי שהיא בחי' נוק' דקדים לדכורא, ותלת אתוון הנ"ל הכל דדכורא, כידוע: ובה מתחילין כו' - כמו שמפרש והולך, דד' מרמז על ה' זעירא, והן כסדר בא"ב כמו שמפרש והולך, אלא ד' כו' (וז"ש למעלה דלעילא היא ההו"י): אלא מאן גרים - ר"ל, למהוי ד', ומשני דפרח כו': *אלא נתנני - צ"ל שנאמר נתנני כו', שבניינה מג' קוין נה"י כמ"ש (&) שלשה עדרי כו'¹⁶, ובזמן הבית, קיימא על ב' כרובים וכפורת¹⁷, והן שלשה דברים שהעולם כו' (אבות &¹⁸) והשתא קיימא על חד סמכא, כרוב חד דאשתאר בהדא, והיא גמ"ח, כמאמר ריב"ז (&¹⁹), והוא

⁹ עיי' רצ ע"א: באגדתא דבי רב ייבא סבא הכי תאני מהו בינה אלא כד אתחבר דא בדא יו"ד בה"א אתעברת ואפיקת בן ואולידת ובג"כ בינה אקרי בן י"ה שלימותא דכלא אשתכחו תרווייהו דמתחברן ובן בגווייהו.

תרגום: בספר אגדתא של רב ייבא סבא למדנו כך: מהו בינה? אלא כשנתחברו זה בזה יו"ד בה"א, ונתעברה והוציאה בן והולידה. ולכך נקראת בינה - ב"ן י"ה, שלימות הכל. נמצא ששניהם נתחברו ובן בתוכם.

¹⁰ עיי' מלואים אות (ג).

¹¹ "ורזא דמלה ה"א אלהי"ם דא" נמחק בגר"א, ובמקומו איתא "ה' דא ה' אתוון דאלהים ורזא דמלה אלהים".

¹² היו"ה (גר"א).

¹³ ההו"י (גר"א).

¹⁴ שנאמר (גר"א).

¹⁵ "הדא הוא דאתמר" נמחק בגר"א, ובמקומו איתא "דלוקמוה ונתן הוד למשה שנאמר ונתתה מהודך עליו".

¹⁶ עיי' מלואים אות. **Error! Reference source not found.**

¹⁷ עיי' מלואים אות (ד).

¹⁸ ז"ל: @, ועיי' פי' רבינו על אד"ר הוב"ד במלואים אות (ה).

¹⁹ עיי' מלואים אות (ה).

נצח, דאמרינן (עירובין נד ע"א) כל מקום שנאמר נצח אין לו הפסק כו'²⁰, והיא בת ד' ספירות לבד, כי נה"י כל א' מג'²¹, ומלכות נקודתה משלמת לעשר. וכשחוזר הוד ויסוד, נעשית ה', ד"ו, ו' של ב' ספירות הנ"ל בת עשר. והענין שהוא בנצח ואיהי בהוד²², אלא שבה הוא בהיפוך, לכן בהסתלקות הוד ממנה, שהוא בעלה תמן, ויסוד הוא המזווגן לנו"ה, זו"נ חסר, גם הוא {פה ע"ד} בחסרון הנצח שהוא הוד, וזהו חסרון ו' שהוא בעלה, וכמ"ש (עירובין &) ד"ו פרצופים, שהוא זו"נ בה"א, וכמ"ש בספ"ד פ"ד (ל ע"א), ה"א ד' הות כו'²³, ובפ' משפטים בסבא (קד ע"א) יהודה ד"ה כו'²⁴, וזהו תיבת הוד דמורה על שלימות דידה, ד' עיקר בניינה, ו' על חזרת ו' לגבה וכד נתמלאת ממנה, כמ"ש בספרא דצניעותא ונעשית ה'. (ד' בנצח ו' בהוד דחזר לגבה, ושם עמידת בעלה וכולל ליסוד, וה' ביסוד שהוא חיבור ד"ו, והכל תלוי בחזרת הוד, שלכן כלול כל ג' אתוון בהוד.) : כל היום דוה - דאתהפך הו"ד (ע"י זהר ח"ג רמג ע"א). וכל היום כמ"ש באלף חמישאה דהוא הוד, והוד מתחלת בה"א, לרמוז על שלימותה ודוה להיפך: דעליה איתמר ותקע כו' - אע"ג דבפרשת בראשית (&) אמר על נצח, כבר כ' שהוא הוד דילה, וז"ש ודא אתיהב למשה, אע"ג דמשה הוא בנצח (וע"י ברע"מ פרשת פנחס רמג ע"א) : אשתמודע דמימינא כו' - ור"ל ז"ש דבהסתלקות ההוד ונשאר בתנצח נק' ד', שהוא ספירה הרביעית מהבנין, עולם חסד יבנה (תהלים פט ג), אבל בחזרת הוד, נק' ה', ספירה ה', ויסוד נק' ו', וע"ש זה נק' הוד כנ"ל, שכלול ג"ס אלו: ודא איהו כו' - דהוא בעלה דשכינתא (זהר ח"א ו ע"ב וח"ב קלו ע"ב) והוא אשלים ה' תתאה, כמ"ש ל בתיקון ס"ט (&) ושאר מקומות, דאבות אשלימו יה"ו והוא ה' תתאה: *הה"ד כו' - ט"ס הוא, וכצ"ל: דאוקמוה ונתן הוד למשה שנאמר ונתתה מהודך עליו, וכן הוא ברע"מ פרשת פנחס (רכג ע"ב) :

²⁰ עולמית.

²¹ פרקים.

²² ע"י ע"ח אנ"כ ט', וע"י לש"ו כללים ח"ב לב ע"ג, שמביא מקור לזה מלעיל לד ע"א.

²³ ז"ל: ה' ד' הות בקדמיתא ומדאתעברת ביה בגווה אפיקת ו'. תרגום: ה' היתה ד' בתחילה ומאז שהתעברה בתוכה הוציא ו'.

²⁴ ע"י מלואים אות (ו).

(א) עי' זהר ח"ג רלב ע"ב: אמר רעיא מהימנא והא אוקמוה רבנן עליה טחול שוחק²⁵ ואיהו (קהלת ז ו) שחוק הכסיל ובג"ד אוקמוה רבנן דמתניתין אוי לו למי שהשעה משחקת לו וקהלת אמר (שם ג) טוב כעס משחוק טוב כעס דכבד דאיהי מרה רצועה דקב"ה רצועה לאלקאה בה צדיקיא בעלמא דין במרעין בישין במכתשין משחוק דשחיק לון בטחול בלכלוכא דהאי עלמא דשוחק לון שעתא בעותרא ועוד ארס דטחול איהו זחיל עפר²⁶ ואיהו תקיף יתיר מארס דמרה: ובגין דערב רב אינון שאור שבעיסה²⁷ ואינון אומין דעלמא דמיין למוץ יתיר מעכבין בגלותא ערב רב לישראל מאומין עכו"ם כמה דאוקמוה רבנן מי מעכב שאור שבעיסה מעכב דאינון דבקיין בישראל כשאור בעיסה אבל אומין עכו"ם לאו אינון אלא (תהלים א ד) כמוץ אשר תדפנו רוח: ועוד (ויקרא טז כב) ונשא השעיר עליו כד רעותיה למעבד קורציא לקב"ה עם ישראל דאיהו נשא כל חובין דיכיל למסבל לון עד דאתעביד כבד (תהלים לח ה) כמשא כבד יכבדו ממנו חובין על גדפוי מה עביד סליק לטורא עלאה²⁸ כחמרא כד איהו בעי לסלקא לטור גבוה כמשא כבד יכבד עליה כד איהו לעילא ובעי לסלקא לפי מעוט דאשתאר ליה אתיקר עליה מטולא ונפיל ואפיל גרמיה לתתא ובכבד משא דאתתקף עליה אתעבידו כל אברין דיליה פסקות דלא אשתאר אבר שלים אוף הכא אירע לסמאל ונחש כבד ויותרת הכבד יצר הרע ובת זוגיה זונה מתמן כל בת אל נכר זונה:

תרגום: אמר הרועה הנאמן והרי בארו חכמים על זה, טחול שוחק, וזהו שחוק הכסיל. ומשום זה פרשוהו חכמי המשנה, אוי לו למי שהשעה משחקת לו. וקהלת אמר "טוב כעס משחוק". טוב כעס של הכבד שהיא מרה רצועה של הקדוש ברוך הוא, רצועה להלקות בה הצדיקים בעולם הזה, בחלאים רעים בנגעים, משחוק ששוחק להם בטחול, בכללן של העולם הזה ששוחקת להם השעה, בעושר. ועוד ארס הטחול שהוא הזוחל בעפר, והוא חזק יותר מארס המרה. ומשום שערב רב הם שאור שבעיסה, ואלו אומות העולם דומים למוץ, יותר מעכבים בגלות הערב רב את ישראל מאומות עובדי כוכבים ומזלות, כמו שפרשוהו חכמים, מי מעכב שאור שבעיסה, מעכב, שהם דבקים בישראל כשאור בעיסה. אבל אומות עובדי כוכבים ומזלות, אינם אלא "כמוץ אשר תדפנו רוח".

ועוד "ונשא השעיר עליו" כאשר רצונו לעשות רכילות²⁹ להקדוש ברוך הוא עם ישראל, והוא נושא כל העוונות שיכול לסבול אותם, עד שנעשה כבד, שנאמר "כמשא כבד יכבדו ממני" עבירות על כנפיו, מה עושה, עולה להר עליון כחמור, כאשר הוא רוצה לעלות להר גבוה, "כמשא כבד" יכבד עליו, כאשר הוא למעלה ורוצה לעלות, לפי המעט שנשאר לו כבד עליו משאו ונופל, ומפיל עצמו למטה, ובכבד המשא שהתחזק עליו, נעשו כל האברים שלו חתיכות, שלא נשאר אבר שלם. גם כך נעשה לסמאל ונחש, הכבד ויותרת הכבד, יצר הרע ובת זוגו, זונה משם כל בת אל נכר זונה. עי' עוד לעיל אות (ב).

(ב) עי' זהר (ח"א יא ע"ב): בכה רבי שמעון ואמר ווי אי אימא ווי אי לא אימא אי אימא ינדעון חייבין³⁰ היך יפלאון למאריהון³¹ [אי לא אימא [מבדון] ואבדון] חבריאי מלה דא] באתר דיראה

²⁵ כלומר הם שני קליפות האחד כבד עם מרה והשני טחול, וכבר פירשנו לעיל כי מרה היינו טחול שנעשה מרה להעניש כדפירשנו אבל טחול היא לילית בעוד שמזנה עם בני אדם כדפירשו בזהר פרשת ויצא ופרשת פקודי שאז היא שעה משחקת להם עד שמשכרם ביין גזל וחמס ועבירות (אור יקר).

²⁶ דד' מרות אינון שמרי ד' יסודין, וטחול מיסוד עפר (יהל אור).

²⁷ שהיא בתוך העיסה, דוגמת ערב רב בתוך ישראל, משא"כ מוץ, שהוא מבחוץ, דוגמת אר"ה. וז"ש שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות (ברכות יז ע"א) (יהל אור).

²⁸ עולה אל תוך היכלי הקדושה מבחוץ להלשין על ישראל, וכאשר רוצה לעלות יותר בסוד יום הכפורים אז ברחמי יום הכפורים ותיקונם של ישראל נדחה ואין מלשיות מועיל ונופל מעצתו ומשליכים אותו עם משא העונות אל מצולות ים אל נוקבא דתהומא רבא, וחלקו מכל עמלו לו ולאבריו שהם אומתו אותם העונות (אור יקר).

²⁹ כשהם יודעים ואינם עושים הוא עבירה יותר גדולה והוא כמכשילו ח"ו בידים דמוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידים (רח"ו).

³¹ כמ"ש (מגילה כה ע"ב) דלא לעבדון מאימה ומיראה, ולבסוף אמר כמ"ש (ב"ב פט ע"ב) אמרן או לא אמרן כו' ומה"פ כי ישרים כו' (יהל אור).

קדישא שרי מלרע אית יראה רעה³² דלקי ומחי ומקטרג ואיהי רצועה לאלקאה חייביא³³ ומאן דדחיל בגין עונש דמלקיותא וקטרוגא כמה דאתמר לא שריא עליה ההיא יראת יהו"ה [ד]אקרי (משלי יט כג) יראת יהו"ה לחיים אלא מאן שריא עליה ההיא יראה רעה ואשתכח דשריא עליה ההיא רצועה יראה רעה ולא יראת יהו"ה³⁴ ובגין כך אתר דאקרי יראת יהו"ה ראשית אדעתא אקרי ועל דא אתכליל הכא פקודא דא ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא. מאן דנטיר יראה נטיר כלא לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא דהא דא תרעא דכלא ובגין כך כתיב בראשית דאיהי יראה ברא אלהים את השמים ואת הארץ [ד]מאן [נ"א ועונשא דמאן] דעבר על דא [עבר על אפקודין פיקודא דא דאורייתא ועונשא דמאן דעבר על דא] האי רצועה רעה ואלקי ליה³⁵.

והיינו והארץ היתה³⁶ תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים (בראשית א ב) הא אלין ארבע עונשין לאענשא בהון חייביא תהו דא חנק דכתיב (ישעיה לד יא) קו תהו (זכריה ב ה) חבל מדה בהו ודא סקילה אבנין דמשוקעין³⁷ גו תהומא רבא לעונשא דחייביא וחשך דא שריפה דכתיב (דברים ה כג) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך (שם ד יא) וההר בוער באש עד לב השמים חשך וכו' ודא אשא תקיפא דעל רישיהון [דחייביא] (דחייבא) שרי לאוקדא לון³⁸ ורוח דא הרג בסייף רוח סערה³⁹ חרבא משננא היא מלהטא ביה כמה דאת אמר (בראשית ג כד) ואת להט החרב המתהפכת ואקרי רוח האי עונשא למאן דיעבר על פקודי אורייתא וכתוב⁴⁰ לבתר יראה ראשית דאיהי כללא דכלא⁴¹ מכאן ולהלאה שאר פקודין דאורייתא⁴².

תרגום: בכה רבי שמעון ואמר, אוי אם אומר, ואוי אם לא אומר. אם אומר, ידעו הרשעים איך יעבדו את רבונם, אם לא אומר יאבדו החברים את הדבר הזה. במקום ששורה יראה קדושה, מתחיל מלמטה יראה רעה שמלקה ומכה ומקטרגת, והיא הרצועה להלקות את הרשעים, ומי שפחד בגלל עונש המלקות והקטרוג כמו שנתבאר, לא שורה עליו אותה יראת ה' שנקראת יראת ה' לחיים, אלא מי שורה עליו, היראה הרעה ההיא, ונמצא ששורה עליו הרצועה ההיא, יראה רעה ולא יראת ה'. ולכן המקום שנקרא יראת ה' נקרא ראשית דעת, ועל כן נכללת כאן המצוה הזו, וזה העיקר והיסוד לכל שאר המצוות של התורה.

מי ששומר היראה, שומר הכל. לא שומר יראה, לא שומר את מצוות התורה. שהרי זה השער של הכל. ולכן כתוב "בראשית", שהיא יראה, "ברא אלהים את השמים ואת הארץ", שמי שעובר על זה, עובר על מצוות התורה, ועונשו של מי שעובר על זה, הרצועה הרעה הזו מלקה אותו. והיינו "והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום ורוח אלהים", הנה אלו ארבעה עונשים להעניש בהם את הרשעים. "תהו" זה חנק, שכתוב "קו תהו", "חבל מדה". "בהו" זו סקילה. אבנים המשוקעות בתוך התהום הגדול להעניש את הרשעים. "וחושך" זו שריפה, שכתוב "ויהי כשמעכם את הקול מתוך החושך", "וההר בוער באש עד לב השמים חושך וגו'", וזו האש החזקה שעל ראשי הרשעים מתחילה לשרוף אותם. "ורוח" זה הרג בסייף, רוח סערה, חרב חדה מלהט בו,

³² היינו קלא אילן במקום תכלת (רח"ו).

³³ עי' בהגר"א בתיקו"ז יג ע"ב ד"ה ירא שבת, שכאשר יש גילוי של מידת המלכות אין יראה רעה. ³⁴ הנה יש יראת ה' שהוא בחי' מלכות קדישא, ויש יראה רעה מסטרא רעה. ואדם צריך לירא יראה קדישא שהוא שכינתא חרבא קדישא, ולא חרב רעה, שהוא סמא"ל כי הריאה מיראה זו ממשיך עליו הטומאה ההוא והיראה הזו, והרי זה עובד ע"ז וכו', וע"ז ארז"ל אני ה' נאמן ליפרע למי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר שהו אתכלת כי תכלת הוא מלכות קדישא, והוא מענין הז' שמות מרגלאין הן כולם גימ' תכל"ת וקל"א אילן גימ' סמא"ל וכו' (זהר הרקיע).

³⁵ עי' אריכות ביהל אור.

³⁶ היינו מלכות דן יפה (רח"ו).

³⁷ עי' מדרש הנעלם בזו"ח ג ע"ד.

³⁸ ר"ל כדאיתא בגמ' שההורג את חברו בביתא דשישא מצי להיות הדר בריא משא"כ במקום שהרוח נושב משמע שהרוח ממית (נ"א).

³⁹ והוא מהפסולת דיסוד דרוח (דע"ה ח"ב פט ע"א).

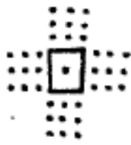
⁴⁰ ר"ל שהנהו מיתות כתובים אחר יראה ראשית שהוא מלת בראשית כנ"ל נמצא על האי יראה קאי וכדאמרן. א"ם (נ"א).

⁴¹ פי' עונש הנזכר שהם ד' מיתות ב"ד, שהם תהו ובהו חשך ורוח כתובים אחר מלת בראשית שרמוז בה יראה (מ"מ).

⁴² עי' אריכות ביהל אור.

כמו שנאמר "ואת להט החרב המתהפכת", ונקראת רוח. העונש הזה למי שעבר על מצוות התורה. ואחר כתוב יראה ראשית, שהיא הכלל של הכל. מכאן והלאה שאר מצוות התורה.

(ג) עי' זהר ח"א קנט ע"א: תלת סדרין מתפרשין⁴³ לכל סטר לארבע סטרי עלמא ובכל סדרא וסדרא דאיהי לכל סטר תלת סדרין אחרנין סדרא קדמאה⁴⁴ דלסטר מזרח תלת סדרין אינון ואינון תשעה⁴⁵ סדרין בגין דכל סדרא מאינון תלת אית ליה תלת סדרין ואשתכחו דאינון תשעה וכמה אלף ורבוון תחותיהו הני סדרין תשעה (ו) כולהו מתנהגי באתון רשימן⁴⁶ וכל סדרא אסתכי לאינון אתון רשימן⁴⁷ ומתחברן כולהו ואמרי שירתא וכד אינון אתון פריח⁴⁸ גו אורא⁴⁹ דרוחא⁵⁰ דממנא על כלא כדין אינון נטלי ושירתא אתבסס וחד את אתבטש⁵² מתתא⁵³ ההוא⁵⁴ את סלקא ונחתא ותרין אתון פרחי עלייהו⁵⁵ והאי את מתתא סלקא סדרא [מתתא לעילא] (לעיל) ואתחבר בהו ואתעביד תלת אתון כלהו לפום אתון⁵⁶ יה"ו דאינון תלת גו אספקלריא המאירה מאילין אתפרש⁵⁷ תלת סדרין ואינון תרין אתון וההוא את דסלקא מתחברא עמהון ואינון תלת

⁴³ נדפס פקודי רכה ע"א (הערת הזוהר דרך אמת). צורת הסדרים כזה הם ט' לכל סטר והם ג' סדרים לכל סטר וצורה זו מצויירת בתיקו'ו וברע"מ והם ג' סדרים לג' רוחות ולכל רוח ג' סדרים מסודרים לד' רוחות בענין שהם ט' סדרים לכל רוח (אור יקר). דע כי המרכבה ד' עמודים קדם ואחור וימין ושמאל וכנגד זה מזרח ומערב צפון ודרום כנגד ד' אותיות הוי"ה וכנגד אדם שור נשר וכנגד ד' אלפא ביתות ב' ביושר כנגד דרום ומזרח ב' בהפוך כנגד אחר ושמאל וכל א"ב היא מן ג' אותיות כמו א"ק וכל א"ב דיושר דכר ורחמים כגון אב גד הו וכל א"ב דהיפוך תשר"ק נקרא נקבה דין מצד שמאל וכשהוא הרוב ביושר הוא הרוב רחמים וכשרוב בהפוך הוא דין בסוד לא יפתח אדם מחיצה וכו' עד שיהיה בו ג' מורביות של ג"ג ודע שבכל א"ב יש שם יה"ו (זהר הרקיע).
⁴⁴ לשון זה הובא בפ' פקודי ופי' בו הרח"ו זל בהגהותיו וז"ל תלת סדרין אינון היינו אוריאל ושנים אחרים עמו (מ"מ).

⁴⁵ פי' כל א' כולל עמו ב' אחרים הם ט' וכולהו מתנהגין באתון רשימין פי' יה"ו בדרום הוי"ה בצפון ויה"ה במזרח עכ"ל. פי' לפירושו כמ"ש הרב בכוונת הלולב שששה צירופים של יה"ו הם בו"ק דז"א יה"ו בחסד הוי"ה בגבורה ויה"ה בת"ת יו"ה בנצח הוי"ו בהוד והוי"ה ביסוד (מ"מ).

⁴⁶ הענין כי המלאכים למטה הם מתתקני באתון רשימין, הם רוחניות אלפא ביתות, ואלו הנזכרות שהם לדרום עמוד ימיני של כסא ששם מיכאל שריא בש"א וכו', ולהשלים שיהיו שלשה שורות של ג' הוצרך להשלים בהכפל קצת אותיות, והשתתף אליהם אותיות יה"ו מצורפות. והטעם לזה, כי למטה במלאכים שהוא עולם הנפרדים, אין אחיזתם ורוחניותם נרמזת באותיות הפשוטות רק במורכבות, כגון מיכאל גבריאל וכיוצא. אמנם למעלה ברוחניות הכסא, הוא סוד צרוף האלפא ביתות הדקות שבכל אות ואות ברוחניותה נכללים כמה עולמות דקים, שבהם נכללו כמה מאורות שהם שורש אל המלאכים. והנה כמו שיש יחוד אל הת"ת והמלכות באצילות, כן יש יחוד אל ענפיהם למטה שהם בסוד כסא הכבוד. ואותם הענפים נרמזים באותיות ומהם זכרים ומהם נקבות, והם מתייחדות ומתרכבות זכרים בנקבות, והא כיצד סדר האותיות פשוטות הם אב גד הו זח טי וכו' אמנם בבא עת פקודת הזכרים את הנקבות הם אתון פרחין גו אורא (אור יקר).

⁴⁷ "ס"א והא אוקמוה וכן לכל סדרא וסדרא וכלהו נטלי באתון רשימן ואלין עלאי מאלין וקיימאן אלין על אליון" נוסף בדפ"ו.

⁴⁸ פרחי (דפ"ו).

⁴⁹ דהיינו בעצם הכסא שהוא רוחא ממונא על כולא, וזה בלי ספק מורה על כללות הענפים בעצם שורשם, ומקום תוצאותם כעין ההיכלות כדפי' בזוהר פ' פקודי, והיינו עולם רוחני תחת האצילות למעלה מעולם המלאכים ונקרא כסא הכבוד כדפי', והוא רוחא בערך מחנות המלאכים שהם גופא ובו כלל כל המלאכים (אור יקר).

⁵⁰ יסוד דז"א, כי רוחא הוא ז"א כנודע, והיסוד נקרא אורא כנודע (מ"מ).

⁵¹ "ההוא" נוסף בדפ"ו.

⁵² את בטש (אור יקר).

⁵³ פי' אות ה' שהיא בנוק' (מ"מ).

⁵⁴ וההוא (דפ"ו).

⁵⁵ פי' רח"ו ז"ל יה"ו רחמי בדינא פי' יה"ו הוא ברחמים ו' הוא דינא לגבי יה"ו (מ"מ).

⁵⁷ אתפרשו (דפ"ו).

תרגום: שלשה סדרים נפרדים לכל עבר לארבעת צדי העולם, ובכל סדר וסדר, שהוא לכל עבר, שלשה סדרים אחרים. סדר ראשון שלצד מזרח, שלשה סדרים הם, והם תשעה סדרים, משום שכל סדר מהשלשה הללו יש לו שלשה סדרים, ונמצאו שהם תשעה, וכמה אלפים ורובבות תחתיהם. תשעת הסדרים הללו, כולם מתנהגים באותיות רשומות, וכל סדר מסתכל לאותן אותיות רשומות, (והרי בארוה, וכן לכל סדר וסדר, וכולם נוסעים באותיות רשומות, ואלו עליונים מאלו, ועומדים אלו על אלו), וכולן מתחברות ואומרות שירה. וכשאותן האותיות פורחות לתוך האויר של הרוח (ההיא) הממונה על הכל, אז הם נוסעים, והשירה נמתקת, ואות אחת מוכה מלמטה, ואותה אות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליהן. והאות הזו מלמטה מַעֲלָה סדר מלמטה למעלה ומתחברת עמם, ונעשות שלש אותיות, כולם לפי האותיות יה"ו, שהן שלש בתוך האספקלריה המאירה. מאלו נפרדים שלשה סדרים, ואותן שתי האותיות, ואותה האות שעולה מתחברת עמהן, והן שלש.

(ד) עי' תז"ח ג ע"א: שתיים חוברות איש (יחזקאל א יא) גדולה גבורה ושתיים מכסות אינון נצח והוד את גויתיהנה את דא צדיק דאיהו תרגום אות את גויתיהנה דא עמודא דאמצעייתא דאיהו גופא ושכינתיה טבור דיליה ועמודא דאמצעייתא ושכינתא עלייהו אתמר (שמות כה) והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה⁵⁸ מאן גדיפין דלהון לעילא ימינא ושמאלא סוככים בכנפיהם תרי סמכי קשוט על הכפורת דא צדיק דצריך לכסאה ליה ופניהם איש אל אחיו אינון חכמה ובינה דאינון אנפין דכרובים⁵⁹:

תרגום: "שתיים חוברות איש", גדולה וגבורה, "ושתיים מכסות", הן נצח והוד, "את גויתיהנה", "את", זה צדיק, שהוא תרגום אות. "את גויתיהנה", זה העמוד האמצעי, שהוא הגוף ושכינתו. טבור שלו והעמוד האמצעי, עליהם נאמר "והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה". מי הכנפים שלהם למעלה, ימין ושמאל. "סוככים בכנפיהם", שני עמודי אמת. "על הכפורת", זה צדיק שצריך לכסותו. "ופניהם איש אל אחיו", הם חכמה ובינה, שהם הפנים של הכרובים.

בהגר"א: שתיים חוברות כו' - כנ"ל והן חוברות לג' ראשונות, וז"ש חוברות איש: ועד"א ושכינתיה עלייהו אתמר והיו הכרובים - שהן נקראו כרובים, ומחוברים למטה בכפורת, שהוא יסוד, ור"ל לפרש בכאן כמו סיוע למעלה, שהד' גדיפין הן גדולה וגבורה ונו"ה: דאינון אנפין דכרובים - שחוב"ב הן בראש ופנים, וחכמה הוא פני ת"ת⁶⁰ ובינה פני מלכות. איש שהוא חכמה כנ"ל (ד"ה ש') אל אחיו בינה:

(ה) עי' ביאור רבינו לריש אד"ר: כתב האריז"ל (ע"ח שבירה ג') שבעולם התווה לא היו בדרך ג' קוים, רק בקו אחד, ובעולם התיקון חזרו בג' קוין, ובחורבן בהמ"ק חזר לבראשונה⁶¹, ולהבין הענין, כי על ג' דברים העולם עומד, על התורה כו' (אבות פ"א מ"ב) והן ג' קוין חד"ר, תורה בת"ת, עבודה בצפון בגבורה, ג"ח בחסד, ובחורבן [ביהמ"ק] נתבטלה העבודה, וכן התורה כמש"כ (חגיגה ה ע"ב) כיון שגלו אין לך בטול כו', ולא נשאר רק ג"ח, והן הן דברי ר"י בן זכאי לתלמידיו⁶² שבכו על החורבן ואמר להם עדיין נשאר לנו ג"ח, והוא עמוד האחד שאין העולם

⁵⁸ עי' בספר יהל אור להגר"א ז"ל (בפ' שלח קסב ע"א) כי כרוב ק"ל הוא סוד המלכות, כי הכרובים הם סוד זו"ן כמ"ש בתז"ח (דף ג רע"ב) וכרוב קל הוא המלכות (דע"ה ח"ב עו ע"א).
⁵⁹ לכרובין (גר"א).

⁶⁰ צ"ע אם כוונת רבינו לומר שחכמה הוא פנים של ת"ת ולכן כוונתו לת"ת דרדל"א (כממש"כ בספד"צ ב ע"ב) או שחכמה הוא שורש של הפנים של הת"ת. {

⁶¹ עי' ת"ז קי ע"א: אתחרב ביתא ואתחזר עלמא לתהו, ע"כ. ועי' ע"ח זיווגים א' וז"ל, אחר החורבן שאין זווג לזו"נ להוציא נשמות חדשות, גם באו"א לא יש זווג לנשמות חדשות, וז"ס לא אבא בעיר וגו' באופן שעתה אחר החורבן לא יש זווג פנימי, לא שוה בשוה ולא בהרצנת הראש, לא באו"א ולא בזו"ג, וגם לנשמות ישנים ליכא אלא לחיות בלבד ולתת מוחין חדשים להם, עכ"ל.

⁶² עי' אדר"נ פ"ד מ"ה: העולם מתחלה לא נברא אלא בחסד שנאמר (תהלים פט) כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם, פעם אחת היה רבן יוחנן בן זכאי יוצא מירושלים והיה רבי יהושע הולך אחריו וראה בית המקדש חרב [אר"י אוי לנו על זה שהוא חרב] מקום שמכפרים בו עונותיהם של ישראל, א"ל בני אל ירע לך יש לנו כפרה אחת שהיא כמותה ואיזה זה גמ"ח שנאמר כי חסד חפצתי ולא זבח.

חסר ממנו כמ"ש (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה, וכמ"ש (פסחים קיח ע"א) הני כ"ו כי לעולם חסדו נגד כ"ו דורות שזן בחסדו⁶³, והוא עולם התוהו כמ"ש (סנהדרין צו ע"א) שני אלפים תוהו וכו'.

(ו) ע"י זהר ח"ב קד ע"א: ובספרא דחנוך ותעמוד מלדת לאו על לאה אתמר אלא על רחל⁶⁴ אתמר (על) ההיא דמבכה על בניה [ההיא] (האי) דאשתרשת ביהודה (יהודה"ה)⁶⁵ ותעמוד מלדת דהא לא אותקנת⁶⁶:

בקדמיתא דיוקנא דלעילא הוה [כלא] ראובן⁶⁷ או"ר ב"ן (דכתיב) (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור [ימינא אור בן] שמעון שמאלא [אור] בההוא סיגא [נ"א גיסא] דדהבא בהדיה⁶⁸ שם עון לו"י חבורא דכלא לאתחברא מתרין סטרין יהודה נוקבא⁶⁹ בהדי(ה) דכורא מתדבקא יה"ו דא דכורא ד"ה דא נוקבא דהות בהדיה:

ד"ה אמאי וד"ה אלא ד' באתדבקותא (דא בהדי דא אלא ד' באתדבקו) דרע בהדה איהי ודל"ת (דלת) מסכנא [איית] ואיהו ואצטריך לאתבא בגלגולא לאתעכלא ההוא רע ולמתבלי בעפרא ולבתר לצמחא בסטרא דטוב ולנפקא ממסכנו לעתירו וכדין ה' ועל דא ויה"ו ד"ה (יהו דה):

תרגום: ובספרו של חנוך "ותעמד מלדת", לא נאמר על לאה אלא נאמר על רחל, אותה שמבכה על בניה, אותה שנשרשה ביהודה, יה"ו ד"ה, "ותעמד מלדת", שהרי לא נתקנה.

בתחילה, הדמות העליון, היה הכל ראובן או"ר ב"ן, "ויאמר אלהים יהי אור", ימין אור ב"ן. שמעון, שמאל, אור באותו הסיג (הצד) שהזהב עמו, שם עון. לוי חבור של הכל, להתחבר משני צדדים. יהודה נקבה יחד עם זכר נדבקה, יה"ו זה זכר, ד"ה זו נקבה שהיתה עמו.

ד"ה. למה ד"ה. אלא ד' בהדבקות של רע עמה, היא דל"ת, בא עניה, וצריכה לשוב בגלגול לבער את אותו הרע, ולהתבלות בעפר. ואחר כך לצמוח בצד הטוב, ולצאת מעוני לעושר, ואז ה', ועל זה יה"ו ד"ה.

⁶³ כמו שיש עמוד א' של המצות המוטלים עלינו, דהיינו עמוד ג"ח, כך הוא גם בהשפעה העליונה שיש רק עמוד א' ה"ה עמוד השפעת החסד. ובעומקם של דברים, ע"י ב"ע מ ע"א שסמיכת ז"א הוא על ידי ע"ק, והנה תחילה היה ע"ק כולו שורש רחמים לבד, [ולא היה שורש לדין כלל], ונמצא שלא היתה סמיכה כי אם לסט' דחסדים לבד. לכן לא הוה אלא קיימא דחד סמכא [וע"י עוד המשך דבריו שם לגבי עלמא דשקרא], דהיינו שהחד סמכא שייך אף הוא לגילוי של ע"ק לז"א, והוא רק של חסד.

⁶⁴ פי' אע"ג דפשטה דקרא הוא על לאה כפי הסוד על המלכות מדבר שהיא רחל (מ"מ).

⁶⁵ יה"ו ד"ה (דפ"ו).

⁶⁶ פי' כמ"ש לעיל בפסוק ותעמוד, מורה בהיותה באחור קודם הנסירה (מ"מ). אתתקנא (דפ"ו).

⁶⁷ ע"י עוד קד ע"ב הערה בשם הקדו"ש צז ע"ג.

⁶⁸ פי' שהגבורות יש בהם סיגים (מ"מ).

⁶⁹ יהודה הוא מלכות שבאחורי הת"ת, והוא היה מחובר עם לוי באחורי הת"ת דידה, וכמ"ש בפ' משפטים (קד רע"א) וע' בפ' ויצא (קנה ע"ב) ובהארת המוחין (פ"ט) (הקדו"ש מה ע"א), והנה השם ב"ן הזה הוא נמשך ויוצא מאור המ"ה דלעיל אות ט"ו, וכנודע שכל נוק' הנה הוא נמשך ויוצא רק ממנו וכמ"ש באד"ר (קמא ע"ב) וכן בפ' משפטים (קד ע"א), וע"ז הנה הגם שהוא בעצמו הנה הוא נעלם, אך מתגלה על ידה ע"י שהוא נמשך ויוצא ממנו, והם כלולים זה בזה הן בתחילתן והן בסופן, כי בתחילה הנה היא נכלל בו בהה' אחרונה דהשם הו"ה בה' אשר בז"א, ואח"כ, ר"ל אחר שנתקנה ונשלמה, הנה הוא נכלל בה באותיות יה"ו דהשם הו"ה ב"ה אשר בהמלכות, והוא בסוד יהודה"ה שהוא במלכות שאמרו בזוה"ק משפטים (ק"ד רע"א וע"ש סע"ב) וע' הגר"א בספד"צ פ"א (טו ע"א ט ע"ג ד"ה מלך הרביעי ושם עוד טז ע"ד י ע"ג בד"ה וענין אפרים) וכו' (כללים ח"ב כו ע"א).